

EĞİTİMDE AKADEMİK MOTİVASYON

Motivasyon farklı tanımlamalarla literatürde geniş bir yere sahiptir. Kelime kökeni Latince olup “movere” sözcüğünden türemiştir ve “harekete geçmek, harekete geçirmek” anlamına gelmektedir. Türkçede tam bir karşılığı olmamasıyla beraber “güdüleme” kelimesiyle karşılanmaktadır.

Halise Nur Doğalı

Güdüleme kelimesinin kökü olan “güdü” Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bilinçli veya bilinçsiz olarak davranışı doğuran, davranışın sürekliliğini sağlayan ve ona yön veren herhangi bir güç, saik” olarak açıklanmaktadır (Bayrakçeken ve ark., 2021).

Akademik motivasyon ise bireyin eğitim ve öğrenme sürecine yönelik içsel bir istek, tutku ve çaba gösterme durumudur. Akademik motivasyon; bir öğrencinin okul, üniversite veya diğer eğitim ortamlarında başarılı olma, hedeflerine ulaşma, bilgi edinme ve öğrenme konusunda istekli olma dürtüsünü ifade eder. Akademik motivasyon, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere ikiye ayrılır. İçsel motivasyon, bireyin içsel bir istek ve ilhamla hareket etmesini ifade eder. Bir öğrenci, konuyu öğrenmekten, yeni bilgiler edinmekten veya kendi kişisel gelişimini sağlamaktan zevk alabilir. İçsel motivasyon, öğrencinin öğrenme faaliyetine bağımsız olarak katılmasını teşvik eder. Dışsal motivasyon ise bireyin dışarıdan gelen ödül, takdir veya cezbedici faktörlerle hareket etmesini ifade eder. Örneğin, notlar, başarılar, öğretmenin takdiri veya ebeveynlerden gelen övgü dışsal motivasyon kaynakları olabilir. Bu motivasyon türü de öğrencinin başarı için belirli hedeflere ulaşma arzusunu tetikleyebilir.

Motivasyon, karşılıklı etkileşim yaratan sonuç

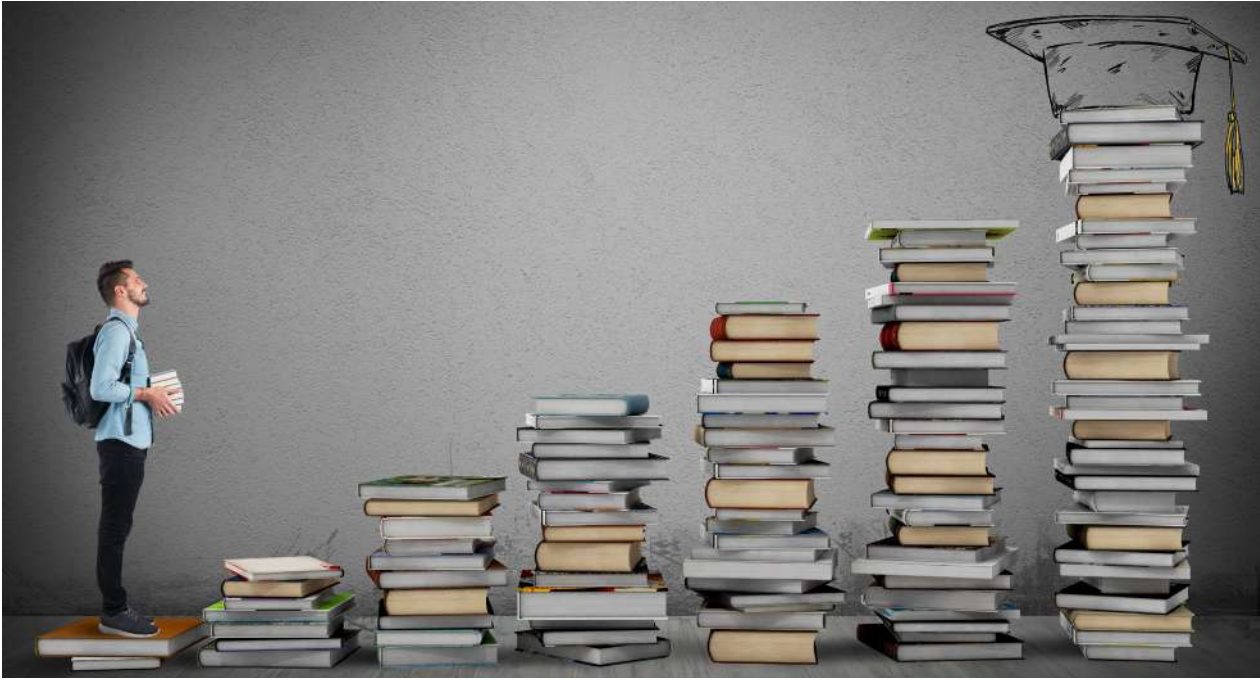
¹ Halise Nur Doğalı, TESAM Eğitim Araştırmaları Koordinatörü.

olarak bir şeyleri öğrenmeye zorlayan bir güdüdür. Buna bağlı olarak motivasyon, öğrenmenin ön koşuludur. Akademik motivasyon sağlamış öğrencilerin konuya, karşılarına çıkan problemlere çözüm bulmaya daha istekli olduğu görülürken motivasyonsuz öğrencilerin derslere isteksiz olduğu, karşılarına çıkan problemlerde kaçma eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir. Motivasyon, bir hedefe veya amaca ulaşmak için gereken çabayı artıran bir motordur. Davranışlar için istekli hale gelmesinde etkili ve öğrenme ve öğretme aşamasında da ön plana çıkan faktörlerdendir. Öğrencilerin motive olduğu sürece derslerde iyi olduğu gözlemlenirken (Akbaba, 2006) yeterince güdülenmemiş öğrenci öğrenmeye hazır değildir (Selçuk, 2007). Günümüzde öğretmenlerin ve velilerin karşılaştığı önemli bir sorun da öğrenme için gerekli motivasyonu alamayan öğrencilerdir.

AKADEMİK MOTİVASYONU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğretmenin niteliği akademik motivasyonu etkileyen faktörlerdendir. Öğretmenin sınıf içi müdahaleleri, bireysel farklılıkları gözetmesi, uygun yöntem ve teknikleri kullanması, başarıyı desteklemesi ve teşvik etmesi akademik motivasyonu olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (Yurt, 2022). Öğretmenin, öğrenciye alternatifler sunarak, esnek öğrenme imkanlarını sağlaması öğrencilerde derse ve okula karşı merak duygusu uyandırması motivasyon düzeylerini etkilemektedir (Gömlüksiz & Serhatlıoğlu, 2014).

"Motivasyon, bir hedefe veya amaca ulaşmak için gereken çabayı artıran bir motordur. Davranışlar için istekli hale gelmesinde etkili ve öğrenme ve öğretme aşamasında da ön plana çıkan faktörlerdendir."

Bir diğerk faktör, ailelerin öğrencilere destek olması ve eğitimlerine önem vermesidir. Destekleyici ve uyarıcı bir öğrenme ortamı, ortamın temiz ve güvenilir olması, çeşitlendirilmiş sınıf içi etkinlikler ve ilgi çekici materyallerle zenginleştirilmesi akademik motivasyonu etkileyen faktörlerdendir.

Öğrencinin kendisine dair başarı beklentileri, akademik motivasyonunu etkileyen bir diğerk önemli faktördür. Eğer bir öğrenci kendisini başarılı olarak görmeye inanıyorsa, daha yüksek bir motivasyonla çalışma eğiliminde olacaktır (Bacanlı, 2013).

TÜRKİYE'DEKİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK MOTİVASYONU

Türkiye'deki eğitim sistemi, sınav odaklı bir sistemdir. Bu durum, öğrencilerin daha çok faktöre bağlı olarak değerlendirildiği ve kapsamlı bir öğrenme deneyimine pek odaklanılmadığı anlamına gelir. Öğrencilerin sınavlara odaklanmaları ve bilgiyi ezberlemeye dayalı bir yaklaşım benimsemeleri teşvik edilir. Bu durum, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkiler ve yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerilerin gelişimine engel olur. Sınav baskısı öğrenmenin keyifli yanlarını göz ardı etmeye yol açar. Aileden ve çevreden gelen yüksek başarı beklentisi, öğrenciler arası kıyas da motivasyonu olumsuz yönde etkileyen faktörler arasındadır.

Türkiye'de ortalama bir rehber öğretmene ilköğretimde 941, lisede 589 öğrenci düşmektedir. Öğrencilerin bireysel, akademik ihtiyaçlarına uygun desteği ve ilgiyi rehberlik ve psikolojik danışmanlardan alamamaları akademik hayatlarına yön veremeyen öğrencileri olumsuz etkilemektedir.

Türkiye'de teknoloji ile eğitimin entegre edilemediği birçok dezavantajlı bölgemizde mevcuttur. Bunun en yakın örneğini Covid-19 Salgını'nda uzaktan eğitim dönemi teknolojiye ve internete erişim sorunları, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Teknik sorunlar, internet bağlantısı ve cihaz eksikliği gibi faktörler, öğrencilerin eğitim sürecine katılımını ve motivasyonu düşürdüğü gözlemlenmiştir.

DÜŞÜK MOTİVASYON SEBEPLERİ VE ÖNERİLER

Düşük motivasyon sebeplerinin birkaçı şu şekildedir: teknoloji, çabuk pes etmek, ilgisizlik, derslerin gerçek dünya ile ilgisi olmaması, öğrenci kendi yeteneğini bilmemesi, maddi imkansızlıklar, sosyal izolasyon, stres ve tehdit algısı.

Peki bu düşük motivasyonla nasıl mücadele edeceğiz? Öncelikle düşük motivasyonun bir sorun olduğunu kabul etmeli hem öğretmenin hem öğrencinin birlikte bu sorunu çözmesi için

hareket etmelidir.

Öğrencilerin öğretilen her konuya yüksek ilgi duymalarını beklememek gerekir. Konuya ilgi, anlamlandırmadan sonra gelişebilir. Bu da çoğunlukla bir süreç olup yaparak-yaşayarak öğrenme, akran dönütü ve derse aktif katılımı mümkün olabilir. Öğrencilere yönelik olumlu pekiştirici sözler, övgü, işaret gibi dönütler kullanılabilir. Bir başka çözüm de öğrenciye öğrenmeyi öğretmektir. Ayrıca konuları gerçek yaşamla bağdaştırmak da etkili olacaktır (Bayrakçeken ve ark., 2021). Oyunlarla eğitimi desteklemek, öğrencinin hata yapmasına olanak göstermek de doğal olarak motivasyonu artıracaktır (Sezgin ve ark., 2018). Ölçme süreçlerinde öğrencilere gereğinden fazla ödev ve uygulamalar verilerek öğrencileri bunaltmamalı, onların derslere olan motivasyonları azaltılmamalıdır.

Sonuç olarak, motivasyon eğitimin temel bir unsuru olarak görülmelidir. Öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için eğitimciler, ilgi çekici ve etkileşimli öğrenme ortamları sağlamalı, öğrencilere hedef belirleme ve başarıya ulaşma fırsatları sunmalı, olumlu geribildirimler ve teşvikler kullanmalı ve öğrencilerin özgüvenlerini artıracak destek sağlamalıdır. Aynı zamanda eğitim programları, öğrencilerin ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmalıdır. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, öğrencilerin motivasyonu artacak ve daha başarılı bir öğrenme deneyimi elde edecektir.

KAYNAKÇA

Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (13), 343-361.

Bacanlı, H. (2013). Eğitim psikolojisi. Pegem Akademi.

Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., SAMANCI, O., & Canpolat, N. (2021). Motivasyon kuramları çerçevesinde öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının artırılması: Bir derleme çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(2), 677-698.

Gömlüksiz, M. N. & Serhatlıoğlu, B. (2014). ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK MOTİVASYON DÜZEYLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ . Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi , 173 (173) , 99-128 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/tsadergisi/issue/21486/230306>

Işık, Ş. (2017). Eğitim psikolojisi. Pegem Atıf İndeksi, 13,17

Selçuk, Z. (2007). Gelişim ve Öğrenme. Eğitim Psikolojisi (11. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Senemoğlu, N. (2007). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya.

Sezgin, S., Bozkurt, A., YILMAZ, E. A., & Van Der Linden, N. (2018). Oyunlaştırma, eğitim ve kuramsal yaklaşımlar: Öğrenme süreçlerinde motivasyon, adanmışlık ve sürdürülebilirlik. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (45), 169-189.

Yavuz (çev.), K. (1986). Eğitim psikolojisi üzerine (1) . Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi , 0 (6) , - . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/atauniilah/issue/2742/36554>

Yurt, E. (2022). Türkiye’de akademik motivasyon konusunda yapılan araştırmaların incelenmesi. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1), 95-112. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akef/issue/68985/1092355>